

Mary Wollstonecrafts betraktninger fra Norge (1795)

”Skjønt kongen av Danmark er en eneveldig monark, later nordmennene likevel til å nyte alle frihetens velsignelse. Norge kan kalles et søsterrike; men folket har ingen visekonge som hersker over dem og beriker sine slektninger med fruktene av sitt strev.” (...) ”Du vil sikkert bli overrasket at jeg taler om frihet; men nordmennene forekommer meg å være det frieste samfunn jeg noen gang har sett.

(...) Jeg har aldri hørt om så uskadelige adelsmenn (...)

Det er et betydelig jernverk i Laurvig, som fremstiller rujern, og en innsjø nær byen skaffer det vann som behøves til å drive flere vannhjul tilhørende verket. Dette etablissement tilhører greven av Laurvig. Uten en formue og innflytende tilsvarende hans, kunne et slikt verk ikke ha blitt satt i gang., de personlige formuer er ennå ikke tilstrekkelig store for å underbygge slike foretagender; likevel omtaler byens innbyggere størrelsen på hans gods som et ond, fordi det er til hinder for handelsvirksomheten. Beboerne på de små gårder er nødt til å bringe sitt tømmer til nabohavnene for at få det utskibet; men greven ønsker å øke verdien av sin skog og vi ikke tillate at den gradvis hugges ned; hvilket leder handelen inn i en annen kanal. Hertil kan føyes at naturen er imot dem siden bukten er åpen og usikker. Jeg kunne ikke la være å smile da jeg fikk høre at et skip hadde forlist i byens hovedgate under en hård storm engang. Når der er så mange fremragende havner langs kysten, er det synd at en av de største byer er vokst frem omkring en dårlig havn.”

...

Brevromanen *Min nordiske reise* er basert på Mary Wollstonecrafts observasjoner fra en tre måneders lang reise hun hadde i Norge, Sverige og Danmark sommeren 1795. Boken er på den ene siden en sår fortelling om tapt kjærlighet, på den annen side en skarp observasjon av stedene hun besøkte. Hun reflekterer med utgangspunkt i opplysningstidens kjerneideer: frihet, fornuft og fremskritt, og var forbløffet over hvor frie menneskene i Norge var.

Kilde: Mary Wollstonecraft (1995) *Min nordiske reise. Brev fra et kort opphold i Sverige, Norge og Danmark år 1795*. Pax forlag, Oslo.